

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ УКРАЇНОЗНАВСТВА
ТА ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ

Українознавство

ЩОКВАРТАЛЬНИЙ НАУКОВО-ПОПУЛЯРНИЙ ЖУРНАЛ

**Номер 1 (46)
2013**

КИЇВ – 2013

УКРАЇНОЗНАВСТВО

Номер 1 (46)
2013

Журнал засновано
в лютому 2001 року

ISSN 2227-5959

Науковий
громадсько-політичний
культурно-мистецький
релігійно-філософський
педагогічний журнал

Scholarly
Political and Public
Cultural and Art
Religious and
Philosophical
Pedagogical Journal

Редакційна колегія

КОНОНЕНКО П.П. – голова колегії
доктор філологічних наук, професор, академік

Засновник – **Науково-дослідний інститут українознавства**

The founder is the
**Science and Research
Institute
of Ukrainoznavstvo**

Видає **Національний науково-дослідний інститут українознавства та всесвітньої історії (раз на три місяці)**

Published once in three
months by the **National
Research Institute
of Ukrainoznavstvo
and World History**

**Головний редактор
Петро КОНОНЕНКО**
директор Інституту,
професор, академік,
лауреат Міжнародної
премії ім. Й.Г.Гердера

Petro KONONENKO
editor in chief
director of the Institute,
professor, academician,
the International
Y.G.Herder prize winner

**Перший заступник
головного редактора
Тарас КОНОНЕНКО**
доцент, доктор
філософських наук,
завідувач відділу
філософських
та етнопсихологічних
проблем українознавства

Taras KONONENKO
first deputy of the
editor in chief
head of philosophical
and ethno-
psychological problems
of Ukrainoznavstvo
department,
doctor nauk, docent

Заступник головного редактора Тетяна РЕНКЕ

Видавнича рада

**Бугров В.А., Лукашенко В.В., Наливайко С.І.,
Коротя-Ковальська В.П., Лебединська Т.М.,
Мельник Л.М., Ренке Т. Л., Токар Л.К.,
Фігурний Ю.С., Чолану Л.В., Шкрібляк П.В.**

Журнал друкується на підставі свідоцтва серії КВ
№ 18764-7564ПР від 09.11.2011 р. про державну ре-
єстрацію друкованого засобу масової інформації, ви-
даного Державним комітетом інформаційної політи-
ки, телебачення та радіомовлення України

Рекомендовано **вченою радою** Національного
науково-дослідного інституту українознавства та
всесвітньої історії Міністерства освіти і науки, молоді
та спорту України (протокол № 1 від 21.02. 2013 р.)

Національний науково-дослідний
інститут українознавства та всесвітньої історії
м.Київ, вул. Ісаакяна, 18
тел.: 238-05-43
www.nrius.org.ua
e-mail: journal@nrius.org.ua

Електронне наукове фахове видання «Українознавство»
відповідно до рішення вченої ради (протокол № 3
від 31.10.05) щодо поширення журналу в мережі Інтернет
розповсюджується за адресою:

<http://www.ualogos.kiev.ua>

© Національний науково-дослідний інститут українознавства
та всесвітньої історії
Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, 2013

Багров М.В., доктор географічних наук, академік,
член-кореспондент НАН України
Баран В.Д., доктор історичних наук, професор,
член-кореспондент НАН України
Баканідзе О.А., доктор філологічних наук, професор,
академік
Борисенко В.К., доктор історичних наук, професор
Грицик Л.В., доктор філологічних наук, професор
Гомотюк О.Є., доктор історичних наук
Денисенко А.В., кандидат історичних наук
Дробноход М.І., доктор геолого-мінералогічних наук,
професор
Єрмоленко С.Я., доктор філологічних наук, професор
Згуровський М.З., доктор технічних наук, професор,
академік НАНУ, академік Академії педнаук України
Калакура Я.С., доктор історичних наук, професор
Козлов А.В., доктор філологічних наук, професор
Кононенко Т.П., доктор філософських наук
Коцур В.П., доктор педагогічних наук
Крисаченко В.С., доктор філософських наук,
професор
Мацюк Г. П., доктор філологічних наук, професор
Михайленко М. І., доктор філософських наук, член-
кореспондент НАНУ
Мокренко А.Ю., професор Національної музичної
академії України ім. П.І. Чайковського
Надольний І.Ф., доктор філософських наук, професор
Недюха М.П., доктор філософських наук, професор
Ничкало Н.Г., академік АПН України
Обушний М.І., доктор політичних наук, професор,
академік АНВШУ
Пономаренко А.Ю., кандидат філологічних наук
Попович М.В., доктор філософських наук, професор,
академік НАНУ
Сазаненко Г. С., кандидат педагогічних наук
Степаненко М.І., доктор філологічних наук, професор
Степико М.Т., доктор філософських наук, професор
Стріха М.В., доктор фізико-математичних наук
Федоренко Є.В., доктор філології, професор,
академік
Філіпчук Г.Г., доктор педагогічних наук, професор,
академік АПН України
Чередниченко О.І., доктор філологічних наук,
професор
Ятченко В.Ф., доктор філософських наук

**Редакція залишає за собою право на мовно-
стилістичне редагування рукописів і передруків
відповідно до норм чинного Правопису, яке не
змінює позиції автора. Наукові статті в галузі іс-
торичних наук зараховуються як фахові згідно з
постановою Президії ВАК від 06. 10. 2010 року
№1-05/6, наукові статті в галузі філософських
наук зараховуються як фахові згідно з постано-
вою Президії ВАК від 08. 07. 2009 року №1-05/3,
наукові статті в галузі філологічних наук (мово-
знавство) зараховуються як фахові згідно з по-
становою Президії ВАК від 01. 07. 2010 року
№1-05/5**

**Автор несе відповідальність
за фактичний виклад матеріалу**

ЗМІСТ

КОЛОНКА РЕДАКТОРА

Кононенко П., Кононенко Т. Людина і митець ХХІ століття. Феномен Василя Стуса.....6

Розділ I ЛЮДИНА І ЇЇ СПРАВА

Коротя-Ковальська В., Жовтий С. До 80-річчя від дня народження Анатолія Мокренка.....18
Кононенко П. «Сонце в зіницях».....20
Коскін В. Над погубою духу – знак розбитого ярма...21
Вірші Леоніда Горлача.....24

Розділ II ІСТОРІЯ. ТЕОРІЯ. МЕТОДОЛОГІЯ

Калакура Я. Українська духовність: історіографічний вимір.....28
Борисенко В. Кияни бачили, як умирали від голоду селяни у 1932–1933 роках.....34
Слободян Л. Джерельні свідчення штучного характеру Голодомору в Україні 1932–1933 років.....41
Хоменко О. Українська людина і українська земля в національній художній словесності XV – першої половини XVI століття.....52
Баляс І. Вплив римо-католицького духовенства на суспільно-політичні процеси Волинської губернії в XIX столітті.....61
Ярошинський О. Рубіжний етап становлення новітнього українознавства і формування його сучасних теоретико-методологічних засад.....65
Калібовець С. Спалені села Полтавщини (1941–1943).....71

Розділ III МОВА І МАЙБУТНЄ УКРАЇНИ

Чмільова С. Систематизація літератури з методики викладання української мови у карткових каталогах бібліотек.....82
Смольницька О. Репрезентація літературного контенту в сучасних підручниках з української мови для десятого класу.....86
Таровська О. Сертифікація рівнів володіння українською мовою як індикатор сучасної мовленнєвої культури українців.....91
Шляхова В. Методичний доробок Світлани Ермоленко.....95

Розділ IV УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА КУЛЬТУРА

Петрова Н. Українознавчий компонент у сучасній культурі міста (з досвіду співпраці з одеськими теле-радіокомпаніями).....102

Даренська В. Українське бароко як світоглядний стиль.....105
Молчко У. Концертна діяльність Марти Кравців-Барабаш (львівський період).....110
Лазарева В. Культурницька діяльність Пантелеймона Куліша.....113
Коротя-Ковальська В. Майстер-клас від маестро у «країні солов'їв».....116
Лоцман Р. Кобзарське виконавство у контексті становлення та розвитку професійного народного співу в Україні.....119
Семенова О. Зміни в розвитку кустарного шкіряного промислу Середньої Наддніпрянщини в першій половині ХХ століття.....122

Розділ V УКРАЇНА - ЕТНОС

Наливайко С. Епічна Індія і Давня Україна – споріднені ареали: Гуджарат-Сураштра-Крим.....130
Кушнір В. Українська ідентичність і українці Північної Добруджі у працях Федора Вовка.....136
Фігурний Ю. Українське державотворення на Лівобережжі у 1708–1740 роках в українознавчому вимірі.....139

Розділ VI ОСВІТА

Кононенко П. Українська освіта, наука, культура: стан, проблеми, перспективи.....148
Ніколаєнко С. Україні потрібна нова стратегія розвитку освіти.....153
Згуровський М. Вища освіта на зламі суспільного розвитку.....160
Філіпчук Г. Національно-культурний контекст освітньої політики.....163
Філіпчук Г. Освітній аспект державно-громадянського діалогу.....170
Шукевич Ю. Велосипед із квадратними колесами, або Парадокси української шкільної освіти.....175
Суржик Л., Онищенко О. «НеЗАКОНчена» освіта. Три законопроекти про вищу освіту: основні акценти і відмінності.....177
Пахльовська О. «ДЕНЬ». Концептуальна мапа України.....181
Коровайченко Ю. «КоСяК» у вищій освіті?.....184
Дерев'янченко Н., Кузьменко Р. Організація науково-дослідної роботи з українознавства в загальноосвітніх навчальних закладах Великоновосілківського району Донецької області.....186
Новотна В. Колекція вишивок – безцінне надбання школи.....189
Фесік О. VII Міжнародний конкурс з українознавства для учнів 8–11 класів загальноосвітніх навчальних закладів.....191

Розділ VII УКРАЇНА І СВІТ

Крисаченко В. Українсько-польські відносини...198
Ціпко С. Історія досліджень про українців Аргентини.....203

Ілюк Т. Співробітництво України та Грецької Республіки в галузі освіти: основні форми та напрями (1991–2011).....	206
Якімова А. Іван Шишманов і український фольклор.....	214
Стахівська Ю. Потяг до України. Агнешка Матусяк про україністику в Польщі, письменників-модерністів і перекладацьку політику.....	216
Хмурковська С. Тридцять шоста всеамериканська конференція вчителів шкіл українознавства.....	217

Розділ VIII ЕКСПЕДИЦІЙНЕ УКРАЇНОЗНАВСТВО

Зеленчук І., Зеленчук Я. Історія Державної високогірної рільничої школи на Гуцульщині.....	222
Зеленчук Я., Проців О. Традиційна культура гірського рибальства на Гуцульщині в басейні Черемошу в кінці XIX – на початку XX століття.....	226
Чорний Г. Де розташовувався дніпровський Самбатас X століття.....	230

Розділ IX УКРАЇНЬСКА СУСПІЛЬНО - ПОЛІТИЧНА ДУМКА

Попович М. Сталін. З ним і без нього.....	236
Сенюк Ю. У полоні минулого перед викликами майбутнього: зачарована Україна навесні нової епохи.....	241
Дідик О. «Велика шахівниця» Збігнева Бжезінського та геополітичні орієнтири європейської України.....	248
Турпак Н. Українська глобалістична думка як пласт вітчизняної культури.....	254

Жацько П. Система політичної комунікації як чинник формування іміджу сучасної України.....	258

Розділ IX РЕЦЕНЗІЇ, ПРЕЗЕНТАЦІЇ

Чирков О. Тут народився, жив, мріяв і творив Тарас Шевченко.....	264
Іванченко О. Історія хорватських русинів та українців наприкінці XX століття.....	266
Данилюк-Кульчицька О. Рецензія на монографію М. Мушинки «Володимир Гнатюк. Життя та його діяльність в галузі фольклористики, літературознавства та мовознавства».....	269
Гримич М. Українці на Апеннінському та Піренейському півостровах.....	270
Гоян Я. «Своїй любій українській нації».....	271
Борисенко В. Нове слово про традиційну культуру українців Подунав'я.....	276
Краснодемська І. Методологічні, історіографічні, історіософські проблеми сучасного українознавства.....	277
Іваницький А. Неотрадиція як цілісний культурний феномен.....	282
Науменко Л. Персональна виставка Алли Козолій.....	283
Гримич М. Презентація книжок ННДІУВІ у Франції.....	284
Пономаренко Ю. Зимові канікули у пташиному товаристві.....	285
Академіку Євгену Васильовичу Федоренку – 84!... 287	
Світлій пам'яті Геннадія Удовенка.....	288

Істоміна Н. Узагальнена інформація про наукову діяльність Національного науково-дослідного інституту українознавства та всесвітньої історії у 2012 році.....	291
Журнал «Українознавство»: покажчик змісту номерів 1–4 за 2012 р.	299

---

*Повідомляємо вас,
що виданню «Українознавство»
присвоєно передплатний індекс
91509*

*Журнал включено до
«Каталогу видань України»
на 2013 рік*

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ УКРАЇНОЗНАВСТВА
ТА ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРИЇ

УКРАЇНОЗНАВСТВО

**Номер 1 (46)
2013**

науковий
громадсько-політичний
культурно-мистецький
релігійно-філософський
педагогічний журнал

Комп'ютерний набір – відділ наукових комунікацій
Наукова редакція – Лідія Науменко
Літературна редакція – Лілія Слободян
Коректура – Лариса Ткаченко
Комп'ютерна верстка – Лілія Слободян, Олександр Сцібан
Фото – Юрій Сіренко, Олександр Сцібан

Адреса редакції: 01135, м. Київ, вул. Ісаакяна, 18, кім. 314–315

тел.: 238-05-43, 236-01-28

Підписано до друку 29.03.2013 . Формат 60x84/8
Друк офсетний. Папір офсетний. Гарнітура PragmatikaC.
Ум.-друк. арк. 36,6 Обл.-вид. арк. 40,05
Тираж 300 прим. Зам. №2/83

Українське агентство інформації та друку «Рада»
03148, м. Київ-48, вул. Сосніних, 3
тел. 273-67-94

Свідоцтво про державну реєстрацію ДК 210 від 06.10.2000 р.

Віддруковано в Українському агентстві інформації та друку «Рада»